

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

محمد محق
۲۲ نومبر ۲۰۲۲

محمد محق

طالبان و بدعتی دیگر در دین، نام امیرالمؤمنین در خطبه‌های جمعه

بازی با دین و استفاده ابزاری از آن برای فریب عوام تاریخچه‌ای دراز دارد، هم در تاریخ اسلام و هم در تاریخ دیگر ملت‌ها. از نخستین و مشهورترین شگردهای تاریخی در این زمینه بر سر نیزه کردن قرآن در عصر صحابه بود که یکی از طرف‌ها در جنگی به نام صفین، برای اختلاف انداختن در صفوف طرف مقابل به کار برد و بسیار مؤثر واقع شد. در ادوار بعدی نیز شگردهائی مشابه از سوی برخی از خلفاء و سلاطین به کار رفت.

در عصر حاضر در محیط ما گروه‌های مختلفی دین را ابزار استفاده سیاسی کردند، اما طالبان در این زمینه از دیگران گوی سبقت ر بوده و همه امکاناتی استفاده سیاسی و دنیوی از دین را، بدون هیچ حد و مرزی به کار گرفته‌اند. در آخرین اقدام این گروه به خطبا دستور داده شده است که نام امیرالمؤمنین را در پایان خطبه ذکر کنند. در نوبت نخست حاکمیت این گروه نیز چنین فرمانی صادر کرده بودند و آن تعداد از خطبائی را که به دلیل شرعی از این عمل سر می‌پیچیدند مجازات و از امامت و خطابت برکنار می‌کردند.

ذکر نام حاکم، چه اسمش خلیفه و امیرالمؤمنین باشد و چه سلطان و پادشاه، در خطبه‌های جمعه و عید که بخشی از مناسک عبادی است، هیچ اصل و ریشه‌ای در دین ندارد و از بدعت‌های آشکاری است که به وضوح برای اهداف دنیوی پدید آمده است. در خطبه‌های جمعه در زمان پیامبر اسلام و خلفای راشدین هیچ گاه چنین کاری نشد و کسی اجازه نداشت دست به چنین کاری بزند.

اولین باری که خطبه‌های جمعه به شکل سیاسی مورد استفاده قرار گرفت در آغاز امپراتوری اموی بود که لعن و نفرین فرستادن به حضرت علی را در خطبه‌های جمعه باب کردند. معلوم نیست که آیا این کار به زمان معاویه و به فرمان او صورت گرفته است یا بعداً، اما سیوطی نقل می‌کند که این امر در زمان امویان رایج بود تا آن‌که عمر بن عبد العزیر به خلافت رسید و این بدعت را دور ساخت. او فرمان داد در پایان خطبه، در همان قسمت که نفرین به علی فرستاده می‌شد، آیت ۹۰ سوره نحل را بخوانند که توصیه به عدالت و محاسن اخلاق داشت.

پس از توقف این عمل، در ادوار بعدی، خلفای عباسی فرمان دادند که نام آنان در خطبه‌های جمعه ذکر شود. این عمل بخشی از دستگاه تبلیغاتی خلافت بود که به لحاظ سمبولیک مرجعیت دینی و سیاسی اعلاء را در انحصار خلیفه قرار می‌داد. با چنین دلالتی بود که هر گاه روابط حکومت‌های محلی با دستگاه خلافت تیره می‌شد و می‌خواستند خود را از فرمانبری آن برهانند نام خلفاء را از خطبه‌های جمعه می‌انداختند، چنان‌که در منطقه ما نخستین بار طاهر فوشنجی نام خلیفه عباسی را از خطبه‌ها انداخت تا استقلال خراسان از حاکمیت عباسیان را به نمایش بگذارد.

پرسش از مشروعیت دینی نام بردن از خلفاء در خطبه‌های جمعه همیشه در میان فقها مطرح بود، از آن جمله سلطان العلماء عزالدین بن عبد السلام (۶۶۰هـ) یکی از فقیهان مشهور سده‌های میانه و از صاحب‌نظران مبحث بدعت و سنت، در این باره به صراحت فتوا داد که ذکر نام خلفاء و سلاطین بدعتی ناپسند است. حکم شرعی این موضوع واضح است، و این کار همچنان بدعت باقی خواهد ماند.

چنین بدعتی در افغانستان گام سمبولیک دیگری برای تحکیم استبداد دینی در کشور است.